

ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง เหตุผลวิบัติ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ความฉลาดรู้ดิจิทัล
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17 เรื่อง เหตุผลวิบัติ
รายวิชา วิทยาการคำนวณ รหัสวิชา ว23104 ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เหตุผลวิบัติ (Logical Fallacy)

เหตุผลวิบัติ คือ การให้เหตุผลที่ดูเหมือนสมเหตุสมผล แต่แท้จริงแล้วผิดหลักตรรกะ หรือไม่มีข้อมูลสนับสนุนอย่างเพียงพอ ทำให้การตัดสินใจหรือข้อสรุปที่ได้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ความสำคัญในวิชาวิทยาการคำนวณ

ในวิชานี้ เราเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ดังนั้น การตรวจสอบเหตุผลที่ใช้อธิบายหรือแก้ปัญหาต้องมีตรรกะที่ถูกต้อง การรู้จักเหตุผลวิบัติช่วยให้เรา:

- วิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ
- เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม
- หลีกเลี่ยงการตัดสินใจผิดพลาดจากเหตุผลที่บิดเบือน

ตัวอย่างเหตุผลวิบัติที่พบบ่อย

ประเภท	คำอธิบาย	ตัวอย่าง
Tu quoque (ตอบโต้ว่าอีกฝ่ายก็ทำ)	ใช้พฤติกรรมของอีกฝ่ายมาเป็นข้ออ้างของตน	“พี่ก็เคยลอกการบ้าน ทำไมผมจะทำได้”
False Dilemma (จำกัดให้มีแค่ 2 ทางเลือก)	ทำเหมือนว่ามีแค่ 2 ทางเลือก ทั้งที่จริงมีมากกว่า	“ถ้าไม่เรียนสายวิทย์ ก็คงไม่มีอนาคตแน่”
Affirming the Consequent	ถ้า A แล้ว B → B จริง → สรุปว่า A จริง (ผิดตรรกะ)	“เขาชอบอ่านหนังสือ → เขาเป็นนักเขียนแน่”
Appeal to popularity	อ้างว่าทำได้เพราะคนอื่นก็ทำ	“เพื่อนทั้งห้องก็ลอกกันหมด ทำไมผมจะลอกไม่ได้”

ตัวอย่างการนำไปใช้ในชีวิตจริง

สถานการณ์ : นักเรียนบอกว่า “ถ้าไม่ใช่ AI ช่วยทำรายงาน ก็ไม่มีทางได้คะแนนดี”

วิเคราะห์ :

- เป็นการมองแบบ False Dilemma เพราะจริง ๆ ยังมีวิธีอื่นที่ได้คะแนนดี เช่น การค้นคว้าเอง การสรุปเนื้อหา ฯลฯ
- ควรคิดแบบเปิดกว้างและประเมินเหตุผลอย่างรอบด้าน

ข้อควรระวังในการใช้เหตุผล

- อย่าด่วนสรุปจากความรู้สึกร่วมตัวหรือสิ่งที่ “ดูเหมือนจะจริง”
- ตรวจสอบว่าเหตุผลที่ใช้อ้างนั้นมีหลักฐานหรือไม่
- เปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และใช้ตรรกะวิเคราะห์ก่อนตัดสินใจ

การรู้ว่าการกระทำหรือข้อมูลใดเป็น “เหตุผลวิบัติ” มีประโยชน์อย่างมากต่อนักเรียน ทั้งในการเรียนและชีวิตประจำวัน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้:

1. ช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)

- นักเรียนจะสามารถวิเคราะห์และแยกแยะได้ว่าเหตุผลใด ถูกต้องตามหลักตรรกะ และเหตุผลใดที่ ดูเหมือนจะดีแต่จริง ๆ แล้วผิดพลาด
- ทำให้ไม่หลงเชื่อสิ่งที่ฟังดูน่าเชื่อถือแต่ไม่มีหลักฐาน

2. ป้องกันการถูกชักจูงหรือหลอกลวง

- นักเรียนสามารถป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อของข้อมูลเท็จ การโฆษณาชวนเชื่อ หรือการกลั่นแกล้งด้วยเหตุผลผิด ๆ

3. ส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีเหตุผลและเคารพกัน

- เมื่อรู้จักเหตุผลวิบัติ นักเรียนจะระมัดระวังการพูดหรือแสดงความคิดเห็นมากขึ้น
- ช่วยให้การโต้แย้งในกลุ่มหรือในห้องเรียนมีคุณภาพ และไม่ใช้ตรรกะที่บิดเบือนเพื่อเอาชนะ

4. นำไปใช้ในวิชาต่าง ๆ ได้

- เช่น วิทยาศาสตร์ การเขียนเรียงความ สังคมศึกษา ภาษาไทย ฯลฯ
- โดยเฉพาะในงานที่ต้อง ตั้งสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูล หรือ อธิบายเหตุผล

5. สร้างพื้นฐานการตัดสินใจที่ดีในชีวิตจริง

- นักเรียนจะมีหลักคิดที่รอบคอบ และไม่ตัดสินใจจากอารมณ์ หรือความเชื่อที่ผิด เช่น “เพื่อนทำกันหมด ฉันก็ทำได้” → นักเรียนจะรู้ว่าเป็นเหตุผลวิบัติแบบ “อ้างคนหมู่มาก” และไม่ควรใช้ตัดสินใจ

สรุป:

การเข้าใจเหตุผลวิบัติช่วยให้นักเรียนเป็นผู้คิดอย่างมีเหตุผล รอบคอบ และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเองในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร